

Jordi Nadal i Oller (1929-2020)*

El 8 de desembre de 2020 va morir als noranta-un anys d'edat l'historiador Jordi Nadal i Oller. Va ser elegit el 1978 membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans, Secció Històrico-Arqueològica, i va passar a supernumerari el 1993. Especialista en història econòmica i singularment en la demogràfica i en la de la industrialització, era el darrer deixeble directe de Jaume Vicens Vives i ha estat continuador de la renovació de la historiografia que aquell havia iniciat. Revisà i millorà el famós *Manual de historia económica de España* que Vicens havia publicat. Fill de Cassà de la Selva, prop de la ciutat de Girona, Jordi Nadal es doctorà per la Universitat de Barcelona l'any 1957 amb una tesi sobre la recuperació de la població catalana entre 1553 i 1717. Fou lector a la Universitat de Liverpool el 1958-1959. Professor d'història econòmica de la Universitat de Barcelona fins al 1967, passà a la Universitat de València el 1968-1969 i es traslladà a la Universitat Autònoma de Barcelona, on professà de 1970 a 1980, per a tornar novament a la Universitat de Barcelona el 1981 fins a la jubilació. Presidí l'Associació de Demografia Històrica de 1983 a 1991 i l'Associació Espanyola d'Història Econòmica de 1994 a 1997. Amb Emili Giralt estudià la immigració des del regne de França a Catalunya en els segles XVI i XVII. A més dels seus articles innovadors, de les ponències presentades a congressos espanyols i internacionals i de les nombroses tesis doctorals que dirigí, els seus llibres més coneguts són: *La población española, siglos XVI a XX* (1966); *Los comienzos de la industrialización española* (1970); *El fracaso de la revolución industrial en España, 1814-1913* (1975); *Història de la*

Caixa de Pensions (1981); *Catalunya, la fàbrica d'Espanya, 1833-1936* (1985), llibre de l'exposició realitzada a l'antic mercat barceloní del Born amb la col·laboració de Jordi Maluquer de Motes; *La debilidad de la industria química española en el siglo XIX, un problema de demanda* (1986); *Sant Martí de Provençals, pulmó industrial de Barcelona: 1847-1992* (1992); *Moler, tejer, fundir: Estudios de historia económica* (1992); *Immigració i redreç demogràfic: Els francesos a la Catalunya dels segles XVI i XVII* (2000); *España en su cenit, 1516-1598: Un ensayo de interpretación* (2001); *La Hispano-Suiza: esplendor y ruina de una empresa legendaria* (2019). Jordi Nadal dirigí obres col·lectives de la importància de la *Història econòmica de la Catalunya contemporània* en sis volums (1988-1994), l'*Atlas de la industrialización en España, 1750-2000* (2003) i l'*Atlas de la industrialització a Catalunya, 1750-2010* (2012). El 1992 fundà i dirigí la *Revista de Historia Industrial*. Ha estat actiu i entregat a la seva passió investigadora i divulgadora fins al darrer moment, com indica el seu llibre sobre la famosa fàbrica d'automòbils Hispano-Suiza. Tenia la Medalla Narcís Monturiol (1983) i la Creu de Sant Jordi (1997). El 2004 rebé el premi nacional Pascual Madoz d'investigació social i econòmica. Fou doctor *honoris causa* per la Universitat Pompeu Fabra l'any 2010 i per la Universitat de Girona el 2013. No és possible escriure sobre temes d'història demogràfica o industrial d'Espanya o de Catalunya sense consultar les obres de Jordi Nadal i les dels seus deixebles directes, que han continuat en els camps més diversos la seva tasca renovadora, en què el factor humà ocupa el seu lloc, condicionat però no determinat pels factors econòmics.

* Text preparat per ALBERT BALCELLS (Institut d'Estudis Catalans).